

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кафедра соціальної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ ТИМБІЛДІНГУ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

перший рівень

(назва рівня вищої освіти)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр та назва галузі знань)

спеціальність 6.053 Психологія

(код і назва спеціальності)

кваліфікація бакалавр з психології

Харків 2016

Робоча програма ПСИХОЛОГІЯ ТИМБІЛДИНГУ

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Харківська державна академія культури

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології

Протокол від. “ 27 ” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри соціальної психології

“ 27 ” серпня 2016 року

_____ (Большакова А.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5,0	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Дисципліна за вибором
	<u>6.053 Психологія</u> (шифр і назва)	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): <u>6.053 Психологія</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 150		8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції
		32 год.
		Практичні
		Семнарські
		20 год.
		Самостійна робота
98 год.		
Індивідуальні завдання:		
Вид контролю: іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 52/98

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Психологія тимблдингу» - навчальна дисципліна, яка має інтегративний характер і поєднує в собі сучасні уявлення та практичні навички формування команди як сучасного методу практичної організаційної психології, що сприяє становленню особистості та професійному зростанню студентів.

Мета: ознайомлення студентів з теоретичними засадами та практикою тимблдингу, його можливостями, методологією, технологіями та сучасною проблематикою.

Завдання:

- Розширити уявлення студентів про особливості тимблдингу, його сучасний стан та актуальні проблеми.
- Розглянути еволюцію та сутність основних концепцій командоутворення.
- Ознайомитись з основними підходами до утворення та підтримки ефективності команди..
- Засвоїти основні поняття командної психології.
- Отримати уявлення про критерії ефективної роботи команди.
- Ознайомитись з етапами тимблдингу та фазами функціонування команди.
- Сформувати початкові навички, необхідні психологу-консультанту в практиці тимблдингу.
- Засвоїти методи рольового розподілу в команді.
- Розглянути сучасну систему тренінгів, що застосовуються в тимблдингу.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<ul style="list-style-type: none">• володіння культурою мислення, аналізом, синтезом, узагальненням та систематизацією фактів і теоретичних положень;• володіння навичками аналізу своєї діяльності та застосування методів когнітивної та емоційної регуляції власної діяльності, фізичного та психічного стану;• відбору та застосування психодіагностичних методик;• розробки та реалізації типових програм, спрямованих на профілактику відхилень у соціальному та особистісному статусі, психічному розвитку людини, а також негативного впливу професійних ризиків в різних видах діяльності;	<ul style="list-style-type: none">• здатність продемонструвати базовий рівень знання та розуміння основних законів психічної діяльності людини, що визначаються у загальній, віковій, соціальній, юридичній, політичній, клінічній психології, етнопсихології;• здатність враховувати вікові, гендерні, соціально-економічні, релігійні, культурні та інші відмінності при вирішенні завдань у професійній та соціальній діяльності;• здатність обирати, використовувати, модифікувати та адаптувати існуючі і створювати нові методики науково-дослідної та психодіагностичної діяльності з використанням методів математичної статистики та інформаційних технологій;

<ul style="list-style-type: none"> • проведення роботи з кадровим складом різного типу організацій з метою відбору кадрів, управління їх мотивацією та створення соціально-психологічного клімату, що сприяє оптимізації процесу досягнення цілей організації; 	<ul style="list-style-type: none"> • виконувати приписи лікаря-психіатра щодо здійснення патопсихологічного обстеження та надання психологічної допомоги у процесі діагностики та терапії психічних захворювань; • здійснювати діагностику та експертизу психологічних властивостей і станів, особливостей розвитку різних сфер особистості та особливостей груп.
---	---

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

- Об'єкт, предмет, структуру командоутворення.
- Основні концепції та теоретичні передумови командного підходу.
- Закони та механізми взаємодії в команді.
- Глобні стратегії командоутворення.
- Стадії та етапи командоутворення.
- Основні процедури, що використовуються у тимбілдингу.
- Особливості впливу особистісних характеристик членів команди на її

ефективність.

- Психологічні методики, що застосовуються в процесі командоутворення.

Уміти:

- Використовувати теоретичні відомості для аналізу в конкретних ситуаціях взаємодії в тимбілінгу.
- Будувати ділове спілкування з урахуванням відповідних знань.
- Свідомо будувати стиль спілкування в різноманітних життєвих ситуаціях, що пов'язані з командоутворенням.

- Використовувати психологічні методики для цілей тимбілдингу.
- Орієнтуватись в тренінгових процедурах, що застосовуються в процесі командоутворення.

- Аналізувати проблеми, котрі виникають в діяльності команди.
- Вибирати адекватну стратегію допомоги клієнтові.
- Об'єктивно оцінювати результативність командоутворення.

Мати навички:

- Планування процесу командоутворення.
- Розпізнавання типів лідерства в команді.
- Точного та неупередженого аналізу відповідності особистості командній роботі.

- Виокремлення складових командної психології.
- Управління командними процесами.
- Визначення найбільш відповідного варіанту формування командних навичок взаємодії.

- Використовування адекватних процедур та технік тимбілдінгової діяльності.
- Оцінки власної ефективності.
- Запобігання синдромів, що знижують ефективність команди.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1.

Соціально-психологічні характеристики командоутворення

Тема 1. Команда: поняття, функції, характеристики.

Тема 2. Історична динаміка поглядів на командоутворення.

Тема 3. Процес тимбілдінгу. Підходи до командоутворення.

Тема 4. Командна психологія, її складові.

Змістовний модуль 2.

Психологічні проблеми тимбілдінгу.

Тема 5. Особистісні характеристики членів команди як фактор тимбілдінгу.

Тема 6. Організація рольового розподілу в команді.

Тема 7. Психологічні методики, що застосовуються в командоутворенні.

Тема 8. Тренінги командо утворення та командної ефективності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усьо -го	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Соціально-психологічні характеристики командоутворення.						
Команда: поняття, функції, характеристики.	16	4				12
Історична динаміка поглядів на командоутворення	18	4	2			12
Процес тимбілдінгу. Підходи до командоутворення	21	4	3			14
Командна психологія, її складові	19	4	3			12
Разом за змістовим модулем 1	74	16	8			50
Змістовий модуль 2. Психологічні проблеми тимбілдінгу						
Особистісні характеристики членів команди як фактор тимбілдінгу	19	4	3			12
Організація рольового	19	4	3			12

розподілу в команді						
Психологічні методики, що застосовуються в командоутворенні	19	4	3			12
Тренінги командо утворення та командної ефективності	19	4	3			12
Разом за змістовим модулем 2	76	16	12			48
Усього годин	150	32	20			98

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Динаміка розвитку тимбілдингу на пострадянському просторі.	2
2	Командний менеджмент, його ефективність.	3
3	Різновиди кадрової політики підприємства у ракурсі тимбілдингу.	3
4	Переваги та недоліки внутрішніх та зовнішніх джерел підбору персоналу.	3
5	Методи дослідження відповідності професійним вимогам.	3
6	Аналіз корпоративної культури.	3
7.	Підготовка до підсумкового семестрового контролю.	3
	Разом	20

6. Теми практичних занять

Не передбачено

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика уявлень про динаміку командо утворення.	12
2	Особливості створення салогану гімну, герба команди.	12
3	Етапи та правила проведення оцінювальних процедур.	14
4	Поняття бази даних, їх різновиди.	12

5	Підходи та правила проведення конкурсу.	12	
6	Практична діяльність психолога в тимбілдингу.	12	
7	Професіограма менеджера з тимбілдингу.	12	
8	Типи лідерства в команді.	12	
	Усього	98	

9. Індивідуальні завдання

1. Організація рольового розподілу в команді.
2. Поняття командної ролі.
3. Генератор ідей (опис, внесок у функціонування команди).
4. Дослідник ресурсів (опис, внесок у функціонування команди).
5. Координатор (опис, внесок у функціонування команди).
6. Мотиватор (опис, внесок у функціонування команди).
7. Аналітик (опис, внесок у функціонування команди).
8. Надхненник команди (опис, внесок у функціонування команди).
9. Реалізатор (опис, внесок у функціонування команди).
10. Спеціаліст (опис, внесок у функціонування команди).
11. Функціональна та командна роль.
12. Інверсія командних ролей.

10. Методи навчання

Методи навчання, що використовуються у процесі лекційних занять:

- лекція з елементами пояснення;
- лекція-бесіда;
- лекція-дискусія;
- ілюстрація наочних матеріалів;
- пояснення.

Методи навчання, що використовуються під час практичних занять:

- виконання вправ та завдань;
- робота з текстом підручника (конспектування, анотування, реферування, цитування тощо);
- самостійна робота.

11. Методи контролю

Підсумковий контроль. Для контролю засвоєння дисципліни навчальним планом передбачений іспит. Проведення підсумкової атестації і отримання на ній позитивної оцінки включає: а) оцінку проміжної атестації (результати модуля), б) оцінку відвідуваності занять і активність в аудиторії; а також в) оцінку виконання усіх завдань самостійної роботи.

Поточний контроль. Для поточного контролю використовуються результати практичних занять.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	20	100
10	10	10	10	15	15	10		

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

№ з/п	Найменування методичних матеріалів	Рік вида ння	Наявність в бібл. примірн.	Ел. варіан т	Код
1	2	3	5	6	7
1. ТЕКСТИ ТА КОНСПЕКТИ ЛЕКЦІЙ					

1	Тимбілдинг. Опорний конспект лекцій до курсу для студ. 5 курсу напряму «Менеджмент СКД» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», «спеціаліст» 5 курсу	2012	50	+	
2. СЛОВНИКИ, ДОВІДНИКИ					
1	Большой психологический словарь / Под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко.- СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2003.- 672 с.	2003	2	-	
2	Дьяченко М.И.. Психологический словарь-справочник / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович.- Минск: Харвест, 2001.- 576 с.	2001	1	-	
3	Психологический словарь / Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова.- М.: Педагогика-Пресс, 1999.- 439 с.	1999	1		
4	Ребер Артур. Большой толковый психологический словарь. В 2-х т. / Артур Ребер ; The Penguin.- М.: АСТ, 2001.	2001	1		
5	Словарь практического психолога / Сост. С.Ю. Головин.- Минск: Харвест, 2003.- 800 с.	2003	1		

14. Рекомендована література Базова

1. Авидон И.Ю. Тренинги формирования команды / И.Ю.Авидон, О.П.Гончуков. – СПб. : Речь, 2008. - 280 с.
2. Аронсон Э. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме / Э.Аронсон, Т.Уилсон, Р.Эйкерт. – Спб. : Прайм-Еврознак, 2004. - 560 с.
3. Базаров Т.Ю. Управление персоналом развивающейся организации. – М.: ИПК ГС, 1996. - 324 с.
4. Белбин Р. Мерекит Типы ролей в командах менеджеров / Мерекит Белбин. – М. : Нірро, 2003. - 232 с.
5. Белбин Р. Мерекит Команды менеджеров / Мерекит Белбин. – М. : Нірро, 2003. - 217 с.
6. Бендас Т. Психология лидерства: учеб. пособие / Татьяна Бендас. – СПб. : Питер, 2009. - 448 с.

7. Большакова А. Социальная психология для менеджеров. учеб. пособие Анастасия Большакова. – Ростов н/Д. : Феникс, 2004. - 352 с.
 8. Геллерт М. Все о командообразовании / М.Геллерт, К.Новак. – М. : Вершина, 2006. - 352 с.
 9. Драпак Е.В. Лидер и его команда. Практика работы тренеров и консультантов в организации / Е.В.Драпак, Н.В.Клюева, Л.Ю.Субботина. – СПб. : Речь, 2008. - 231 с.
 10. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке / Питер Друкер. – М. : Вильямс, 2007. - 288 с.
 11. Зинкевич-Евстигнеева Т. 5 кейсов для бизнес-тренера / Татьяна Зинкевич-Евстигнеева. – СПб. : Речь, 2006. - 208 с.
 12. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Теория и практика командообразования. Современная технология создания команд / Т.Д.Зинкевич-Евстигнеева, Д.Ф.Фролов, Т.М.Грабенко. – СПб. : Речь, 2001. - 185 с.
 13. Исхакова М. Тимбилдинг. Раскрытие ресурсов организации и личности / Марина Исхакова. – СПб. : Речь, 2010. - 256 с.
 14. Карякин А. Командная работа: Основы теории и практики / Александр Карякин. – Иваново : ИГЭУ, 2003. - 136 с.
 15. Карякин А. Рабочие команды: основы теории и практики / Александр Карякин. – Иваново. : ИГЭУ, 1997. - 141 с.
 16. Климкина Ю. Создаем команду: Секреты подбора персонала для успешного бизнеса / Юлия Климкина. – М. : Феникс, 2010. – 124 с.
 17. Крюгер В. Руководство командой / Вольфганг Крюгер. - М. : Омега-Л, 2006. - 128 с.
 18. Максвелл Д. Шеф и его команда. Как создать команду своей мечты / Джон Максвелл. – СПб. : Речь, 2000. - 256 с.
 19. Маслоу А. Маслоу о менеджменте / Абрахам Маслоу. – СПб. : Питер, 2002. - 416 с.
 20. Михеев В. Современная команда менеджмента проекта / Владимир Михеев // Директор информационных систем. – 2001. - №5. – С. 47-58.
 21. Ричи Ш. Управление мотивацией: учеб. пособие / Ш.Ричи, П.Мартин. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. - 399 с.
 22. Роббинс Х. Почему не работают команды. Что идет не так и как это исправить / Х.Роббинс, М.Финли. – М. : Хорошая книга, 2005. - 304 с.
 23. Управление персоналом / под ред. Т.Ю. Базарова, Б.Л. Еремина. – М. : ЮНИТИ, 2002. - 560 с.
 24. Хохлова Т. Team-building как основа современных персонал-технологий / Татьяна Хохлова // Управление персоналом. - 2005. - №1-2. – С.64-72.
 25. Яхонтова Е. Эффективность управленческого лидерства / Елена Яхонтова. – М. : ТЕИС, 2002. - 504с.
- Додаткова**
26. Авдеев В.В. Управление персоналом: технология формирования команды. – М.: Финансы и статистика, 2002.-542 с.

27. Аверченко Л. Психология управления: Практикум для руководителей и менеджеров по персоналу / Любовь Аверченко. – Новосибирск : СибАГС, 2003. – 167 с.
28. Аверченко Л.К. Психология управления. Курс лекций. – М., 1997.
29. Аллин О.Н., Сальникова Н.И. Кадры для эффективного бизнеса. Подбор и мотивация персонала / О.Н.Аллин, Н.И.Сальникова. - М. : Генезис, 2005. – 248 с.
30. Анастаси А. Психологическое тестирование / А.Анастаси, С.Урбина. - М. : Просвещение, 2007. - 688 с.
31. Аширов Д.А. Организационное поведение. Ученик для вузов.– М.: Велби, 2006.-360 с.
32. Блинов А.О. Тренинг персонала: учеб. пособие / А.О. Блинов, О.В. Василевская, В.П.Невежин. – М. : Класс, 2005. – 178 с.
33. Бодалев А.А. Общая психодиагностика / А.А.Бодалев, В.В.Столин - СПб. : Речь, 2006. – 368 с.
34. Бороздина Г. Психология делового общения: учеб. пособие / Галина Бороздина. - М. : Инфра-М, 2006. - 224 с.
35. Брайон М. Тесты для профессионального отбора / М.Брайон, С.Модха. - СПб. : Питер, 2005. – 178 с.
36. Бурлачук Л.. Психодиагностика личности / Леонид Бурлачук. - К. : Вища шк., 1989. – 359 с.
37. Бэрн Р. Социальная психология группы: процессы, решения действия / Р.Бэрн, Н.Керр, Н.Миллер. – СПб. : Питер, 2003. - 272 с.
38. Виханский О.С. Менеджмент / О.С.Виханский, А.И.Наумов. – М. : Экономиста, 2005. - 670 с.
39. Геберт Д. Организационная психология / Д.Герберт, Л.фон Розенштиль. – Х. : Гуманитарный центр, 2006. 286 с.
40. Гончаров В. Руководство для высшего управленческого персонала в XXI веке / Виктор Гончаров. – М. : МНИИПУ, 2006. - 3264 с.
41. Даннинг Д. Твой тип карьеры: Секреты личности для профессионального успеха / Донна Даннинг. - М. : Класс, 2009. - 384 с.
42. Добраев В. Организационное поведение. учеб. пособие / Валерий Добраев. – М. : ДиС, 2002. - 416 с.
43. Дружинин В. Психологическая диагностика способностей: теоретические основы / Владимир Дружинин. - Саратов : Изд-во СГУ, 1990. - 292 с.
44. Ежова Н. Новые тесты для отбора персонала. Психологический практикум / Наталья Ежова. - М. : Феникс, 2008. - 286 с.
45. Занковский А. Организационная психология: учеб. пособие / Анатолий Занковский. – М. : Флинта: МПСИ, 2002. - 565 с.
46. Иванов Ю. Деловая соционика / Юрий Иванов. - М. : Бизнес-школа «Интел-Синтез», 2001. - 184 с.
47. Исмагилова Ф. Основы профессионального консультирования: учеб. пособие. - Екатеринбург: Изд-во Урал.гос.проф-пед.ун-та, 1999. - 238 с.
48. Карташова Л.В. Организационное поведение / Л.В.Карташова, Т.В.Никонова, Т.О.Соломанидина. – М. : Инфра-М, 2003. - 220 с.

49. Кипнис М. Тренинг лидерства / Михаил Кипнис. – М. : Ось-89, 2006. - 220 с.
50. Кирхлер Э. Принятие решений в организациях / Э.Кирхлер, А.Шротт. – Х. : Гуманитарный центр, 2009. - 160 с.
51. Климкина Ю. Создаем команду: Секреты подбора персонала для успешного бизнеса / Юлия Климкина. - М. : Эксмо, 2010. - 287 с.
52. Кроник А.А. Психология человеческих отношений / А.А.Кроник, Е.А.Кроник. - М. : Феникс, Когито-Центр, 1998. – 256 с.
53. Крысько В. Социальная психология: Схемы и комментарии / Владимир Крысько. - М. : Омега-Л, 2001. - 352 с.
54. Ладанов И. Практический менеджмент (психотехники управления и самотренировки) / Игорь Ладанов. – М. : Корпоративне стратегии, 2004. - 496 с.
55. Люссато А. Тесты по подбору персонала / Ариан Люссато. - СПб. : Нева, 2003. - 128 с.
56. Магура М.И., Курбатова М.Б. Современные персонал-технологии / М.И.Магура, М.Б.Курбатова. - М. : Класс, 2001. – 114 с.
57. Мейган М. Работа с персоналом: введение в должность / Майкл Мейган. - СПб. : Речь, 2002. – 185 с.
58. Мильнер Б. Теория организаций. Курс лекций / Борис Мильнер. – М.: ИНФРА-М, 2000.- 480 с..
59. Минько М. Время «Ч». Модель компетенций HR-менеджмента / Марина Минько. - М. : Альпина Паблишед, 2010. - 205 с.
60. Молл Е. Основы управления персоналом: учебник / Елена Молл. – М. : Апрель-Пресс, 1996. - 168 с.
61. Моргунов Е. Личность и организация: конспекты лекций / Евгений Моргунов. – М. : Класс, 2005. - 120 с.
62. Морозов А. Деловая психология: курс лекций / Андрей Морозов. – СПб. : Союз, 2000. - 576 с.
63. Морозова Е. Тренинг развития ресурсов руководителя / Елена Морозова. – СПб. : Речь, 2008. - 219 с.
64. Нэвис Э. Организационное консультирование / Эдвин Нэвис. - СПб. : Изд-во Пирожкова, 2002. - 214 с.
65. Панасюк А. Управленческое общение / .- М., Просвещение 1990.-128 с.
66. Панфилова А.П. Деловая коммуникация в профессиональной деятельности.- СПб., 2001.- М., 2008.
67. Плешакова М.В. Деловые игры в экономике: Методология и практика / М.В.Плешакова, Н.В.Чигринская, Л.С.Шаховская. - М. : Методология и практика, 2007. - 240 с.
68. Потапов С. Как делегировать полномочия / Сергей Потапов. – М. : Олимп-Бизнес, 2007. - 38 с.
69. Почебут Л.Г., Тикер В.А. Организационная социальная психология / Л.Г.Почебут, В.А.Тикер. – Х. : Гуманитарный центр, 2008. – 328 с.
70. Практическая психология для менеджеров / под ред.. А. Альтшуллера. – Ростов н/Д. : Феникс, 2004. – 274 с.

71. Пэйн Р. Эмоции и работа. Теории исследования и методы применения / Р.Пэйн, К.Купер. – Х. : Гуманитарный центр, 2008. - 201 с.
72. Рамендик Д. Деловое общение: учеб. пособие / Дмитрик Рамедник. - М. : Класс, 2005. – 214 с.
75. Резапкина Г. Искусственный отбор. Пособие для менеджеров по работе с персоналом / Галина Резапкина. - М. : Владос, 2004. – 210 с.
76. Серова Л. Тесты для отбора персонала / Лариса Серова. - М. : Феникс, 2005. - 253 с.
76. Слепцова А. Как нанять «спеца». Тесты для приема на работу и определения уровня IQ / Александра Слепцова . - М. : АСТ:Астрель, 2006. – 184 с.
77. Соколова Е. Проективные методы исследования личности / Елена Соколова. - М. : , МГУ, 1980. – 178 с.
78. Соломин И. Экспресс-диагностика персонала / Игорь Соломин. - М. : Олимп-Бизнес, 2008. - 296 с.
79. Социально-психологический климат коллектива. Спец практикум по социальной психологии. – М., 1981.
80. Спивак В. Организационное поведение и управление персоналом / Владимир Спивак. - СПб. : Речь, 2000. - 214 с.
81. Суходольский Г. Организационная психология / Григорий Суходольский. – Х. : Гуманистический центр, 2004. - 256 с.
82. Тайлер Д. Управление временем / Дебра Тайлер. – М. : Нипро, 2006.. - 144 с.
83. Тидор С. Психология управления: от личности к команде / Сергей Тидор. – Петрозаводськ: Фолиум, 1997. - 178 с.
84. Трайнев В. Учебные деловые игры / Владимир Трайнев. - Владивосток, 2005. – 192 с.
85. 86. Фадеева Е. Социология и психология в управлении персоналом / Елена Фадеева. - М. : Центр гуманистической литературы, 2006. – 285 с.
87. Фопель К. Создание команды. Психологические игры и упражнения / Клаус Фопель. – М.: Генезис, 2003. - 400 с.
88. Шувалова С. Тесты: кадровый подбор / Светлана Шувалова. - М. : Феникс, 2008. - 350 с.
89. Щеткин Б. Система управления и организации работы с персоналом: учеб. пособие. – К. : Знання, 1992. - 211 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Научная электронная библиотека <http://elibrary.ru/defaultx.asp>
2. Наукова періодика України <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>
3. Экзистенциальная и гуманистическая психология (информационный сайт) <http://hpsy.ru/>
4. Библиотека Института психотерапии и клинической психологии <http://www.psyinst.ru/library.php>
5. Полнотекстовая база данных изданий по психологии и педагогике http://psyjournals.ru/journal_catalog/index.shtml

6. Психологи: журнал Высшей школы экономики <http://psy-journal.hse.ru/full/>
7. Московский психологический журнал <http://magazine.mospsy.ru/>
8. Онлайн библиотека по психологии и саморазвитию. http://www.koob.ru/practic_psychology/
9. Электронные психологические словари по психологии. (<http://azps.ru/handbook/>; <http://psi.webzone.ru/>)
10. Материалы по контролю сознания и деструктивным культам <http://evolkov.net/cults/>